УДК 72.01
І.І. Стецюк, Є.В. Швець

РОЗВИТОК КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКОЇ ФУНКЦІЇ, ЯК ГІПОТЕЗА ПОЛІПШЕННЯ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНИХ УМОВ В М. КИЄВІ

Серед багатьох проблем нашого суспільства, які трапляються в наш час є проблема зростання та розвитку інтелектуального і духовного компонентів людини та її звернення до загальнолюдських і національних цінностей, насамперед, духовно-моральних. Це пов'язано з різними факторами та обставинами, які впливають на людину, як соціокультурну істоту. Найбільш «значущими», на наш погляд, є **фактори часу та простору.**

***

Фактор часу.

Людина – соціокультурна істота. Характер впливу соціуму на індивіда був різним у різні часи. В нашому суспільстві під гаслом змагань за свободу людини послаблені культурні обмеження на деякі типи поведінки людей чи, поведінки, яка попередніми поколіннями визнавалась асоціальною. Це стало чинником, який призвів до зросту байдужості у взаєминах людей, до розбиття суспільства на групи, надто відокремлені одна від одної.

Чи означає той факт, що норми поведінки, які не схвалювалися попередніми поколіннями, але стали прийнятними для наступних, призвели до зміни духовної сутності людини?

Критерії поведінки людини деформуються, в людях починають цінувати такі якості, як гнучкість поведінки, готовність до компромісів із совістю. Навіть здається, що наш час поставив індивіда перед вельми складними проблемами, пов'язаними з необхідністю дуже швидко пристосовуватись до нових умов життя, натомість жертвою цьому є духовний зріст особистості.

Потік інформації, який нині сприймає людина, надзвичайно великий. Численні засоби масової інформації свідомо зловживають своєю інформаційною монополією, прагнуть до збільшення залежності індивіда від неї. Телевізор в руках невибагливого користувача, нездатного захистити себе від інформаційного сміття, приносить йому не скільки користь, скільки шкоду. За допомогою комп'ютеризації відбувається подальше зростання опосередкованості зв'язків між індивідами, що залишає людину на самоті з безмірним океаном інформації.[5]

Автори стверджують, що наше суспільство стоїть на порозі незнаних нам досі форм культури, і передбачити всі соціальні наслідки новітньої інформаційної революції, ми просто ще не можемо.

На сьогоднішній день українське суспільство, яке стало на шлях в демократичне, цивілізаційне суспільство, перебуває нині у стані глибокої кризи, яка охопила всі структури і відбивається на психології та ціннісних орієнтаціях всіх груп, прошарків, окремих людей нашої країни. Соціальна нестабільність, відсутність соціальної перспективи, невпевненість у завтрашньому дні, втрата значною частиною населення довіри до інститутів влади, віри у можливості своєї країни – все це духовно і морально деморалізує людей, особливо згубно впливає це на молоде покоління.

Фактор простору.

Місто – це люди, місто – це духовне і матеріальне, кам'яне і живе – все це місто.[2] Посилення процесів просторової взаємодії людей, щільності соціальних контактів, темпів розвитку економіки, зростаючих потоків інформації, поява нових ціннісних уявлень та мотивацій – все це є результатом цивілізаційного прогресу, носієм і прискорювачем якого є місто. Основні проблеми у кожного міста – це раціональне використання земельних ресурсів, збереження і збагачення історико-культурної спадщини, раціональна функція, естетичний простір та екологія. Всі ці проблеми мають прямий вплив на зростання та розвиток інтелектуального, духовного та фізичного компонентів людини, безпосередньо молоді.

«Одна з головних складових, що формують нашу моральність, – це простір, у якому ми живемо і з яким ми спілкуємося кожен день з ранку до вечора, протягом усього життя. А якщо простір, який оточує людину, безжалісно руйнується – вирубуються ліси, плюндруються річки, засипаються озера, в містах спотворюються історичні квартали, і людський погляд удень і вночі утикається в новобудови, які затуляють небо, а залізобетонні паркани, то людська гідність принижується й підсвідомо людина свій протест втілює і закріплює в аморальній поведінці на вулиці, вдома, на відпочинку…» – вважає архітектор Г. К. Куровський.[2]

Ряд проблем, що виникають у зв'язку з хибним розвитком міста Києва (табл. 1).

Перша проблема. *Створення «спальних» районів через безсистемне формування промисловості*. Формування промисловості в Києві відбувалося протягом XIX-XXст. З розвитком міста, збільшенням його території околиці ставали майже центральними районами, а на нових околицях будувалися нові підприємства. У післяреволюційний період, коли таке поняття, як цінність землі, взагалі було відсутнє, коли новим підприємствам виділялася надмірна площа землі з метою мінімалізації поточних будівельних витрат. Не маючи стимулів підвищення ефективності використання виробничих територій, промисловість розвивалася стихійно, безсистемно, без усунення проблем у транспортних, житлових, комунікаційних інфраструктурах, без необхідного

зонування території. Набули поширення такі планувальні нововведення, як «призаводські робочі селища», «промислові райони». У підсумку – промислові підприємства, через неможливість підвищення інтенсивності виробництва, ставали все більш неефективними, а в робочих селищах знижувався рівень якості життя. А також основна частина промисловості розміщувалася в правобережній частині міста. При цьому на лівому березі створювалися «спальні райони», у яких були відсутні робочі місця і виникали труднощі в транспортних зв'язках з виробничими територіями.[1]

Друга проблема. *Розмежування міських функцій.* Київ починав розвиватися та функціонувати як місто з чітким функціональним поділом. Але з плином часу місто зростає та починає розвиватися не врегульовано, через що різноманітні функції починають накладатися одна на одну в центральній частині міста. З часом це призводить до виникнення так званого «переплетіння» різноманітних функцій. Тут змішались історико-значущі пам'ятки архітектури, духовні, культурно-просвітницькі, спортивні, видовищні споруди разом з житловою та офісною забудовою. Це призвело до погіршення умов проживання, а також – естетики, ергономіки міста та в цілому почало негативно впливати на соціально-культурні умови в місті.

Третя проблема. *Складнощі у транспортній інфраструктурі, недоліки у забезпеченні та розвитку громадських центрів «спальних» районів*. На початку XIXст. з'являється необхідність забудови лівобережної, а з часом і правобережної частин міста житловими («спальними») районами. У зв'язку з загостреною ситуацією у транспортній інфраструктурі, ускладнюється доступ жителів цих районів до існуючого громадського центру.

Відсутня достатня кількість культурно-видовищних, культурно-просвітницьких, духовних споруд у Дарницькому, Дніпровському та Деснянському районах міста; у Святошинському, Голосіївському, Оболонському, Солом'янському районах робота існуючих культурних, спортивних та інших громадських закладів відповідно не налагоджена. Все це призводить до зниження культурного рівня мешканців міста, погіршення соціально-культурних умов, до утворення мікросередовищ, які використовуються для шкідливого спілкування, спричиняють скоєння злочинів, що зрештою призводить до зросту злочинності.

Четверта проблема. *Підвищення злочинної активності в наслідок утворення місць масового скупчення у великих містах*. У таких великих містах, як Київ, виникають специфічні умови, пов'язані з наявністю громадського транспорту, місць масового скупчення людей, торгівельних підприємств. Також інтенсивний темп міського життя прискорює розвиток нервової системи і статеве дозрівання, соціальна зрілість і самостійність настають значно пізніше.

Серед міського населення почуття невпевненості у собі і самотності набагато сильніше, ніж у населення сільської місцевості. Ці умови надають більше можливостей для вчинення протиправних дій, так званих побутових злочинів, пограбувань, розбоїв та ін.[3]

Соціально-культурні умови є дуже важливими умовами для розвитку міста. Існує пряма залежність злочинної активності окремих груп населення від рівня їх культури. На фоні загального високого культурного рівня населення значно помітнішими стають усі форми поведінки з відхиленням від норми.[3]

Табл. 1. Існуючі проблеми м. Києва

	Центральна частина міста (Шевченківський, Печерський, Подільський р-ни)	Лівобережна частина міста (Деснянський, Дніпровський, Дарницький р-ни)	Правобережна частина міста (Оболонський, Святошинський, Солом`янський, Голосіївський р-ни)
Проблеми	- накладання різноманітних функцій; - виникнення специфічних умов пов'язаних з наявністю місць масового скупчення людей.	- ускладнений доступ жителів до існуючого громадського центру; - відчуття соціальної ізольованості у жителів; - відсутня достатня кількість громадських закладів.	- ускладнений доступ жителів до існуючого громадського центру; - відчуття соціальної ізольованості у жителів; - робота існуючих громадських закладів відповідно не налагоджена.
Наслідки	- погіршення естетики міста; - погіршення ергономіки міста; - погіршення умов проживання; - негативний вплив на соціально-культурні умови; - більше можливостей для вчинення протиправних дій.	- зниження культурного рівня мешканців; - утворення мікросередовищ, які спричиняють скоєння злочинів.	- утворення мікросередовищ, які спричиняють скоєння злочинів; - використання мікросередовища для шкідливого спілкування; - зниження культурного рівня мешканців.

Висновки.

Сукупність чотирьох проблем дає змогу сформулювати гіпотезу, за допомогою якої можливо вирішити ряд проблем. Ця гіпотеза полягає у створенні культурно-просвітницького центру (системи центрів) для усього міста, який зміг би урівняти соціальний рівень населення та розкрити їхній потенціал. Центр для творчості та спілкування – центр тяжіння усього міста.

Поява такого центру, на наш погляд, дозволить:

- урівняти соціально-культурний рівень населення міста;
- розкрити культурно-інтелектуальний потенціал жителів м. Києва;
- створити сприятливі соціально-культурні умови для мешканців міста, а саме зменшити злочинність та деградацію населення за допомогою архітектурно-містобудівних заходів;
- утворити нове середовище, що дозволить перейти людині на новий, духовний рівень.

Література

1. Куровський Г. К. Методи перетворення київського простору // Містобудування та територіальне планування – Київ: КНУБА 2006 – випуск 23 – С. 109-120.
2. Колінько В. В., Куровський Г. К. Київ – священний простір. Від філософії та стратегії розвитку Києва до контурів національної ідеї. // К.: Київська ландшафтна ініціатива, 2006 – 232с., іл.
3. Дьомін М. М., Яременко Л. Міське середовище і злочинність // Сучасні проблеми архітектури та містобудування – Київ: КНУБА 1997 – спец. випуск 3 – С. 133-136.
4. Дюжев С. А. Місто Київ: об’єкт ландшафтного планування та туристський продукт // Містобудування та територіальне планування – Київ: КНУБА 2006 – випуск 23 – С. 73-78.

Анотація

Виявляються фактори, що впливають на соціально-культурні умови в місті. Досліджується ряд проблем, що виникають у зв’язку з хибним розвитком міста Києва.

Аннотация

Выявляются факторы, которые влияют на социально-культурные условия в городе. Исследуется ряд проблем, которые возникают в связи с ошибочным развитием города Киева.